

Ruské byliny

Русские былины

dvojjazyčná kniha
A1/A2 pro začátečníky

edika.

mp3 zdarma na

www.albatrosmedia.cz

Ruské byliny

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

Ruské byliny – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Milí čtenáři,

máte před sebou malou sbírku ruských bylin. Je to žánr ruských epických hrdinských básní.

Termín „bylina“ byl poprvé použit až v 19. století, původně se těmto hrdinským písním říkalo „starina“. Nejstarší vznikaly pravděpodobně v rozmezí od 9. do 13. století, avšak nejstarší záznam pochází až ze 17. století, do té doby se šířily ústním podáním.

Byliny tvoří několik cyklů. Nejznámější je kyjevský cyklus o Vladimíru I. a Vladimíru Monomachovi a jejich bohatýrech. Další cykly jsou například o bohatýrech novgorodských, moskevských, kozácích, o Petru Velikém (tzv. petriády). Byliny jsou psány typickým stylem a bývaly přednášeny za doprovodu typického ruského hudebního nástroje – guslí.

Předložené texty jsou upraveny pro úplné začátečníky. Sedm bylin v našem zjednodušeném sborníku představuje ty nejzákladnější bohatýry z kyjevského cyklu, nejstaršího Ilju Murmorce, rozvážného a laskavého Dobryňu Nikitiče a mladého, chvástavého Aljošu Popoviče. Pro doplnění dojmu je přidána bylina z novgorodského cyklu, věnovaná bohatýrce Vasilise Mikulišně. Sbírkou doplňuje pohádka, či spíše legenda o Nikitovi Koželuhovi.

Důležitou součástí této knihy je i audionahrávka uvedených bylin, čtená ruskými rodilými mluvčími.

Nuže, pohodlně se usadte a nechte se unášet bohatýrskými dobrodružstvími s krásnými princeznami, zákeřnými loupežníky, zlými draky a odvážnými manželkami.

Příjemné čtení!

RUŠTÍ BOHATÝŘI

Ilja Muromec – nejstarší z bohatýrů, jeden z hlavních hrdinů staroruského bylinového eposu. Ztělesňuje obecný lidový ideál hrdinného bojovníka.

Dobryňa Nikitič – druhý nejpopulárnější bohatýr v ruských bylinách. Dobryňa je důvěrník knížete Vladimíra i jeho rodiny, je nejen odvážný, ale i rozemýšlivý diplomat. Inteligentní, vzdělaný, dobře tancuje i zpívá, střílí, plave.

Aljoša Popovič – nejmladší z bohatýrů. Charakteristická pro něho není síla, ale spíše vynalézavost, mazanost až vychytralost. Bývá vychloubavý, potutelný. Jiní bohatýři ho za to velmi často odsuzují. Je to typ nejednoznačného hrdiny.

Nikita Koželuh – hrdina lidové pohádky, vyskytující se v několika variantách. Vyznačuje se jedním typickým rysem: dříve než hrdina vykoná obvyklý hrdinský čin (zabije draka a osvobodí princeznu) předvede své bohatýrské schopnosti – roztrhne několik na sebe navrstvených býčích kůží.

Vasilisa Mikulišna – nejstarší dcera bohatýra Mikuly Seljanoviče a manželka bojara Stavra Godinoviče. I když je mimořádně silná, šikovná a inteligentní, nedává své schopnosti na oddiv.

Kníže Vladimír – Vladimír Svjatoslavič, kyjevský kníže v letech 978–1015, v roce 988 přijal pravoslavné křesťanství. V bylinách je znám pod jménem Vladimír Krasno Solnyško (Krásné Slunéčko).

АЛЕША ПОПОВИЧ И ТУГАРИН ЗМЕЕВИЧ

В давние времена жил в Ростове поп Леонтий. И был у него единственный сын. Звали его Алёша, а по отцу прозвали Поповичем.

Грамоте Алёша учиться не хотел. Книги ему были неинтересны. Зато с малых лет он умел копьём и мечом владеть, из лука стрелять и на коне ездить. Когда Алёше исполнилось шестнадцать лет, решил он оставить отцовский дом. Позвал он с собой в путь лучшего друга Екима. Отправились друзья вместе за славой и приключениями.

Едут молодцы по широкой степи. Солнце светит, ветер дует. Никого в степи нет, ни зверя, ни птицы, ни человека. Вдруг видят – лежит на холме камень, а на нём что-то написано. Алёша просит Екима:

– Я читать не умею, Еким. А ты грамотный, прочитай, что на камне написано.

Подошёл Еким к камню и отвечает:

– Вот что здесь написано: правая дорога ведёт в Суздаль, левая дорога – в Чернигов, а прямо дорога – в Киев, к князю Владимиру.

– Куда же мы поедем? – спрашивает Алёша.

– В Суздале и Чернигове вина заморские и девицы красивые, – отвечает Еким. – Если поедем туда, пойдёт

ALJOŠA POPOVIČ A TUGARIN ZMEJEVIČ

K dysi dávno žil v Rostově pop Leontij. Měl jediného syna. Jmenoval se Aljoša a po otci mu říkali Popovič.

Číst a psát se Aljošovi učit nechtělo. Knihy ho nezajímaly. Zato již od mala vládl kopím a mečem, střílel z luku a jezdil na koni. Když bylo Aljošovi šestnáct let, rozhodl se opustit otcův dům. Pozval s sebou na cestu nejlepšího přítele Jekima. A tak se spolu přátelé vydali za slávou a dobrodružstvími.

Jedou mládenci po širé stepi. Slunce svítí, vítr vane. Nikdo na stepi, ani zvíře, ani pták, ani člověk. Najednou vidí – na vršku leží kámen a na něm je něco napsané. Aljoša prosí Jekima:

„Já číst neumím, Jekime. Ale ty jsi gramotný, přečti, co je na kameni napsáno.“

Jekim přistoupil ke kameni a odpovídá:

„Toto je zde napsáno: cesta napravo vede do Suzdali, levá cesta – do Černigovu, ta přímá – do Kyjeva, ke knížeti Vladimírovi.“

„Kudy se tedy vydáme?“ ptá se Aljoša.

„V Suzdali a Černigovu jsou zámožská vína a krásné dívky,“ odpovídá Jekim. „Pojedeme-li tam, bude nás provázet

о нас дурная слава. Давай поедem к князю Владимиру, он нас в свою дружину возьмёт.

И поехали молодцы в столицу. Приехали они в Киев, поклонились князю Владимиру и его жене Апраксии. Князь Владимир их спрашивает:

– Кто вы такие, гости милые? Откуда приехали?

– Мы из города Ростова, – отвечает богатырь. – Меня зовут Алёшей Поповичем, а это мой лучший друг, Еким Иванович.

– Добро пожаловать, молодцы, – говорит князь. – Выбирай, Алёша, куда сядешь.

– Спасибо тебе, князь. Сяду я на печи, – отвечает молодец.

Начался княжеский пир. Вдруг открывается дверь и входит чудище Тугарин Змеевич. Высотой он с высокий дуб, плечи огромные, глаза страшные. Не поклонился он ни князю, ни княгине, сел за дубовый стол между ними.

Алёша с печи на него смотрит. Не понравилось ему, что Тугарин между князем и княгиней сидит. Говорит молодец:

– Что же ты, князь, с женой в ссоре? Почему это чудище между вами сидит?

Стали носить на стол разные угощения: жареных гусей, калачи, пироги, мёд. Схватил Тугарин Змеевич гуся и в один миг проглотил. Потом все пироги и мёд съел, всё вино сладкое выпил. Ничего другим гостям не осталось.

zlá pověst. Pojedme ke knížeti Vladimírovi, přijme nás do své družiny.“

A tak se mládenci rozjeli do hlavního města. Přijeli do Kyjeva, poklonili se knížeti Vladimírovi a jeho manželce Apraksiji. Kníže Vladimír se jich ptá:

„Kdo jste, milí hosté? Odkud jste přijeli?“

„Jsme ze města Rostova,“ odpovídá bohatýr. „Jmenuji se Aljoša Popovič a toto je můj nejlepší přítel, Jekim Ivanovič.“

„Vítejte nám, mládenci,“ říká kníže. „Vybírej, Aljošo, kam se posadíš.“

„Děkuji ti, kníže. Posadím se na pec,“ odpovídá mládenec.

Začaly knížecí hody. Najednou se otevírají dveře a vchází hrůzostrašný Tugarin Zmejevič. Vysoký je jako dub, ramena obrovská, oči děsivé. Nepoklonil se ani knížeti, ani kněžně, posadil se mezi ně za dubový stůl.

Aljoša se na něj dívá z pece. Nelíbí se mu, že Tugarin mezi knížetem a kněžnou sedí. Říká mládenec:

„Jsi snad, kníže, s manželkou rozhádaný? Proč to strašidlo sedí mezi vámi?“

Začali nosit na stůl různé pohoštění: pečené husy, koláče, pirohy, med. Popadl Tugarin Zmejevič husu a v mžiku ji zhltl. Potom snědl všechny pirohy a med, všechno sladké víno vypil. Nic jiným hostům nezůstalo.

Алёша с печи и говорит:

– У моего отца, попа Леонтия, была старая и жадная собака. Проглотила она большую кость и подавилась. И с Тугариным то же самое случится, будет в чистом поле мёртым лежать.

Нахмурился Тугарин Змеевич и спрашивает князя:

– Кто это, князь, у тебя там на печи сидит?

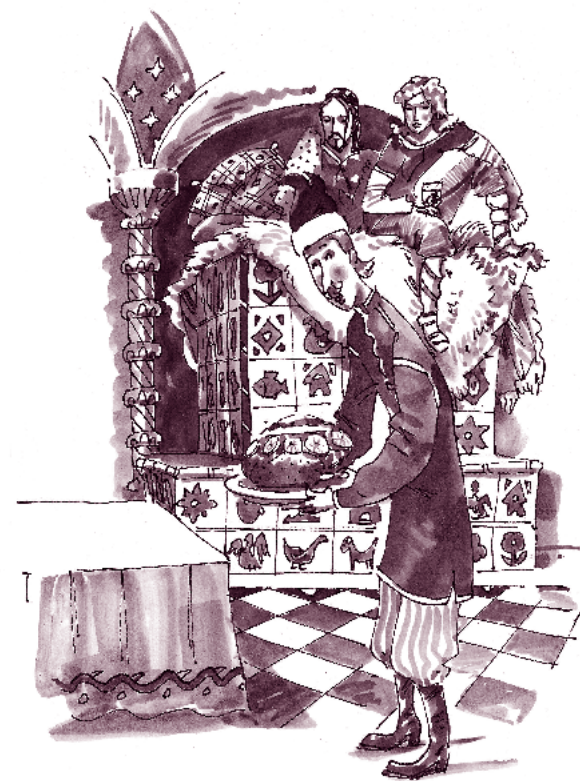

Aljoša z pece říká:

„Můj otec, pop Leontij, měl starého a nenažraného psa. Spolykal velkou kost a zadával se. S Tugarinem to bude stejné, bude v širém poli ležet mrtvý.“

Zamračil se Tugarin Zmejevič a ptá se knížete:

„Kdopak tam, kníže, sedí na peci?“

– Это русский богатырь Алёша Попович со своим другом Екимом.

Вдруг Тугарин выхватил острый нож и метнул его в Алёшу. Только Еким молодец ловкий, схватил на лету нож. Потом спрашивает Алёшу:

– Друг мой Алёша, не метнуть ли мне тем же ножом в Тугарина?

– Нет, Еким, неучтиво у князя на пиру спор вести, некрасиво княжеские палаты кровью марать. Выйду я лучше с ним в чистое поле. Там силами и померяемся.

Тугарин эти слова услышал и вышел в чистое поле. Сел он на своего коня. А конь его не простой, у коня крылья бумажные. Алёша за Тугариным пошёл в чистое поле. Смотрит: Тугарин по небу летает, народ пугает. Начал Алёша молиться, звать тучу с дождём на поганого Тугарина. Вдруг точно пошёл дождь и промочил коню бумажные крылья. Упал конь на землю.

Алёша сел на коня, взял меч и поскакал к Тугарину.

Начался жестокий бой. Силы у обоих равные. Решил тогда Алёша хитростью врага победить. Соскочил он со своего коня и спрятался за гриву коня Тугарина. Тугарин смотрит во все стороны, ищет богатыря, но никого не видит в чистом поле. Тут Алёша из-под гривы выскочил и срубил Тугарину голову. Покатилась голова с плеч врага, а мёртвое тело на землю упало.

„To je ruský bohatýr Aljoša Popovič se svým přítelem Jekimem.“

Najednou Tugarin popadl ostrý nůž a hodil jím po Aljošovi. Jenže Jekim je mládenec šikovný a zachytil nůž v letu.

Pak se ptá Aljoši:

„Příteli můj, Aljošo, neměl bych ten stejný nůž hodit po Tugarinovi?“

„Ne, Jekime, je neuctivé u knížete na hodokvasu vést spor, není hezké knížecí pokoje špinit krví. Raději vyjedu s ním na širé pole. Tam si změříme své síly.“

Tugarin ta slova slyšel a vyjel na širé pole. Vsedl na svého koně. Ale kůň není obyčejný, kůň má papírová křídla. Aljoša se vydal za Tugarinem do širého pole. Vidí: Tugarin létá po nebi, lid straší. Počal se Aljoša modlit, přivolávat mrak s deštěm na pohana Tugarina. Jeho modlitby byly vyslyšeny: spustil se déšť a namočil koni papírová křídla. Spadl kůň na zem.

Aljoša vsedl na koně, vzal meč a rozjel se k Tugarinovi.

Začal lýtý boj. Síly byly vyrovnané. Rozhodl se tehdy Aljoša zvítězit nad nepřítelem pomocí lsti. Seskočil ze svého koně a schoval se za hřívou Tugarinova koně. Tugarin se rozhlíží na všechny strany, hledá bohatýra, ale nikoho nevidí v širém poli. Vtom Aljoša zpoza hřívy vyskočil a usekl Tugarinovi hlavu. Skutálela se hlava z ramen nepřítele a mrtvé tělo padlo na zem.

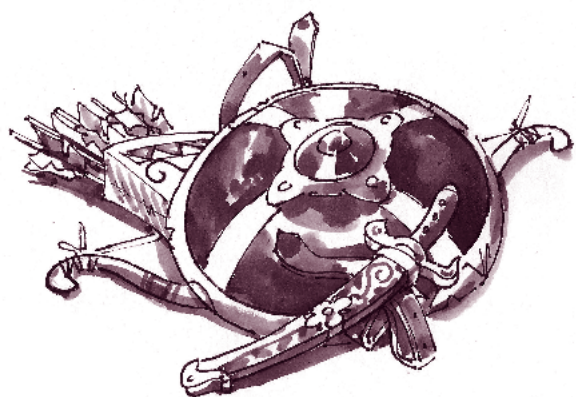
Сел Алёша на своего коня, поддел голову на копьё и поехал в Киев к князю Владимиру. А в Киеве его князь с княгиней ждут. Князь говорит:

– Едет могучий русский богатырь Алёша Попович, везёт поганую голову врага Тугарина!

Кинул Алёша голову в ноги княгине, а князь Владимир ему говорит:

– Великую службу ты мне сослужил, Алёша Попович! Оставайся в Киеве, служи мне, князю Владимиру.

Послушал Алёша князя и остался в Киеве служить Владимиру верой и правдой.

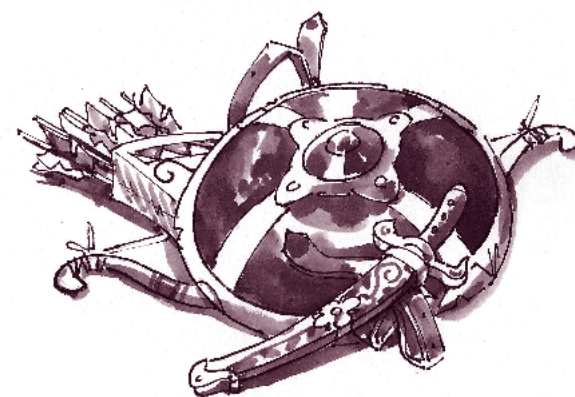
Vsedl Aljoša na svého koně, nabodl hlavu na kopí a rozjel se do Kyjeva ke knížeti Vladimírovi. Kníže s kněžnou na něho již v Kyjevě čekají. Kníže praví:

„Jede silný ruský bohatýr Aljoša Popovič, veze zatracenou hlavu nepřítele Tugarina!“

Hodil Aljoša hlavu kněžně pod nohy, kníže Vladimír mu říká:

„Velkou službu jsi pro mne vykonal, Aljošo Popoviči! Zůstaň v Kyjevě v mých službách, službách knížete Vladimíra.“

Poslechl Aljoša knížete a zůstal v Kyjevě sloužit Vladimírovi vírou i pravdou.

CVIČENÍ

A. Vyberte правильные ответы на вопросы.

1. Что в детстве больше всего любил делать Алёша?
а) читать и писать
б) помогать отцу в церкви
в) из лука стрелять и на коне ездить
2. Где сидел во время пира у князя Владимира Алёша Попович?
а) между князем Владимиром и его женой Апраксией
б) на печи
в) рядом с Тугариным
3. Что делал Тугарин Змеевич на пиру у князя Владимира?
а) пел старинные песни
б) съел все кушанья, выпил всё вино
в) рассказывал притчу о собаке
4. Какие крылья были у коня Тугарина?
а) из бумаги
б) из кожи
в) из дерева
5. Что взывал Алёша своей молитвой?
а) тучу со снегом
б) тучу с градом
в) тучу с дождем

Б. Найдите окончания предложений.

1. Когда Алёше исполнилось шестнадцать лет, ...
а) он пошёл учиться грамоте.
б) он решил оставить отцовский дом.
в) он нашёл себе друга.
2. Еким сказал Алёше:
а) «Давай поедem к князю Владимиру и подружмся с ним».
б) «Давай поедem к князю Владимиру, он нас в свою дружину возьмёт».
в) «Давай поедem к князю Владимиру, возьмём с собой друзей».
3. Стали носить на стол разные угощения:
а) жареных поросят, калачи, пироги, мёд.
б) жареных гусей, калачи, пирожные, мёд.
в) жареных гусей, калачи, пироги, мёд.
4. Вдруг Тугарин выхватил острый нож...
а) и отрезал гусиную ножку.
б) и воткнул его в дубовый стол между князем и княгиней.
в) и метнул его в Алёшу.
5. Князь Владимир говорит Алёше:
а) «Поезжай в Ростов, поклонись отцу родному».
б) «Приведи мне коня Тугарина Змеевича».
в) «Оставайся в Киеве, служи мне, князю Владимиру».

Něco o bylinach

Tugarin Zmejevič

Jméno Tugarin evokuje boj Rusů s kočovníky. Tugarin je považován za historického poloveckého chána Tugorkana. Ovšem je možný i jiný výklad, např. Zmej (Had, Drak) z Tuhých hor.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.